

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

Збірник матеріалів

**III Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(3 листопада 2023 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 3
3 листопада 2023 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2023 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (3 листопада 2023 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2023. Вип. III. 272 с.

Організаційний комітет:

- Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

3. Прищепа Т. І. Психологічне здоров'я дошкільників. Харків : Вид. група «Основа». 2009. 240 с.

4. Ревть А., Карпенко О. Особливості тривожності дітей дошкільного віку: теоретичні аспекти. *Людознавчі студії. Серія : Педагогіка*, 14(46). 2022. С. 36–41.

5. Стрілецька І.І. Тривожність як індивідуальна властивість особистості (теоретичний аспект). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. Вип.1(46). 2015. С. 266-272

6. Томчук С. М., Томчук М. І. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с.

7. Freud S. Inhibitions, Symptoms and Anxiety // The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XX (1925–1926): An Autobiographical Study, Inhibitions, Symptoms and Anxiety. The Question of Lay Analysis and Other Works. London, 1959. P. 75–176.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ВІДНОСИН СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Магістрантка О. П. Ярова

Життя особи постійно стикається з низкою культурних і морально-духовних викликів. Економічна нестабільність, безробіття та соціальна незахищеність часом породжують у людей такі негативні явища, як самолюбство, байдужість, відчуття байдужості та агресія. Зазвичай ці цінності, які включають доброту, людяність і милосердя, недооцінюються, в той час як матеріальні блага часто надто акцентуються. Ця диспропорція в цінностях може спричинити спотворення особистих переконань і моральних

ідеалів, що підірвати фундаментальні принципи, якими люди повинні керуватися у своєму житті.

Дошкільна освіта є надзвичайно важливою, оскільки вона грає ключову роль у формуванні нових поколінь з високорозвинутими моральними цінностями та якостями. Основною метою є виховання прихильності до моральних норм і правил, сприяння розвитку моральних мотивів та розвиток соціальних навичок. Сучасна політика у галузі дошкільної освіти визнає цей важливий аспект і наголошує на необхідності морального виховання та навчання. Освітні заклади, процеси соціалізації та освітні ресурси призначені для здійснення впливових та ефективних виховних впливів з метою формування гуманності і поширення норм загальної поведінки людини [2].

За науковими дослідженнями, гуманне ставлення до оточуючих розглядається як процес, що включає формування моральних уявлень, почуттів, звичок та мотивів поведінки. Відомі учені, такі як Г. Балл, А. Божко, Л. Глушкова, Л. Лохвицька, Т. Поніманська та інші, внесли свій вклад у дослідження гуманістичних підходів у системі дошкільної освіти, досліджуючи проблему морального розвитку та виховання гуманістичних стосунків через поняття, такі як співчуття, співпереживання, толерантність, гуманні почуття, гуманна поведінка та інші аспекти.

В основі освітнього процесу знаходиться дитина, яка виступає не лише об'єктом, але і суб'єктом виховання. Життєвий досвід дитини відіграє вирішальну роль у формуванні її особистості, оскільки саме дитина активно впливає на створення власної особистості. Відповідно, система освіти та виховання має сприяти природному розвитку та виявленню потреб, внутрішніх джерел мотивації та інтересів дитини.

У сфері освіти слід зазначити такі аспекти:

1. Необхідно акцентувати увагу на формуванні духовно збагаченої особистості як альтернативи виключно інтелектуальним підходам. Отже, основним завданням педагога є

сприяння гармонізації фізичних і духовних аспектів дитини.

2. Освіта повинна сприяти розвитку свободи. Кожній дитині має бути надана можливість вивчати навколишній світ та знаходити своє місце в ньому, зберігаючи при цьому приязнь до нього. Заклади дошкільної освіти повинні створювати середовище, що дозволяє дітям вільно та автентично виражати свою особистість. Свобода дитини повинна бути обмежена лише міркуваннями суспільства.

3. Педагоги повинні надавати пріоритет моральному вихованню дітей дошкільного віку, зосереджуючи увагу на загальнолюдських цінностях, при цьому визнаючи важливість ролі сім'ї. Формальне вивчення моральних правил не є достатнім; справжня моральна поведінка може бути внутрішньо усвідомлена та засвоєна через життєвий досвід, який є унікальним для кожної дитини [12].

Завданням сучасного закладу дошкільної освіти, згідно з гуманістичним підходом, є наступні аспекти:

1. Структурування діяльності таким чином, щоб сприяти розвитку високих моральних цінностей у самим дітям.

2. Забезпечення індивідуального підходу до навчання на основі вибору, здійсненого дитиною. Ця практика вимагає побудови освітнього процесу на основі наукового аналізу спостережень і досліджень, проведених над дітьми [30, с. 80].

Зміст, організація та методи співпраці між закладами дошкільної освіти та батьками з огляду на виховання гуманної поведінки у дітей включають такі ключові аспекти:

- Взаємодія закладу дошкільної освіти та сімей у вихованні гуманних цінностей у дітей.

- Розвиток взаємної довіри та розуміння між педагогами та батьками, а також визнання і задоволення потреб і інтересів дитини.

- Збільшення авторитету педагогів у сімейному середовищі та батьків у закладах дошкільної освіти.

- Встановлення гармонійних відносин, ґрунтованих на конструктивній критиці та саморефлексії.

- Взаємна підтримка в навчанні дітей дошкільного віку, з обов'язками, які покладені на батьків і заклади дошкільної освіти.

- Дисемінація та популяризація прикладів сімейного виховання серед батьків та впровадження їхніх методів у роботу закладів дошкільної освіти.

- Використання різних форм взаємодії між закладами дошкільної освіти та батьками, включаючи ознайомчі заняття, консультації, групові зустрічі, конференції, лекції, батьківські університети та візуальну інформацію.

- Застосування індивідуальних та групових підходів до співпраці з батьками, які доповнюють один одного. Регулярний обмін інформацією між вихователями та батьками створює більше можливостей для індивідуальної підтримки та підсилює зв'язок між сім'ями та дошкільними закладами.

- Систематичне планування та підтримка комунікації між закладами дошкільної освіти та батьками протягом року, узгодження освітніх цілей та змісту для дітей.

- Активне залучення батьків та громадськості до діяльності дошкільних закладів та залучення сімей у співпрацю [8, с. 90].

Перевірка науково-педагогічних досліджень у сфері виховання гуманної поведінки дітей дошкільного віку виявила ряд комплексних заходів, спрямованих на залучення батьків до активної співпраці з закладами дошкільної освіти [12].

Початкові взаємодії між сім'ями та закладами можуть включати наступне:

- Запрошення батьків, як з дітьми, так і без них, відвідати заклад до початку навчального року.

- Домашні візити працівників закладу дошкільної освіти для ознайомлення з сімейним оточенням.

- Надання батькам письмової інформації про заклад.

- Проведення зборів для уточнення процедур зарахування дітей до дошкільних закладів.

- Укладення договірних угод.

Постійне взаємодія між батьками та персоналом стосовно розвитку гуманної поведінки дітей може відбуватися через наступні засоби:

- Щоденний прямиий контакт.
- Неформальні бесіди щодо досягнень дітей або запланованих зустрічей з батьками для обговорення досягнень та розв'язання конкретних проблем.
- Обмін письмовими матеріалами з батьками щодо їхніх дітей [12].

Батьки можуть активно брати участь у повсякденній діяльності своїх дітей у закладах дошкільної освіти, зокрема:

- Відвідуючи заклад з метою допомоги своїй дитині в адаптації.
- Беручи участь та надаючи підтримку на різних заходах, таких як чаювання, свята та інші події з гуманною спрямованістю.
- Допомагаючи у виконанні повсякденних завдань та заходах, включаючи екскурсії.

Зазначені вище елементи показують, що співпраця між батьками та працівниками дошкільних навчальних закладів характеризується активним і партнерським підходом, що співвідноситься з сучасною освітньою парадигмою. Ця парадигма сприяє активній взаємодії всіх учасників освітнього процесу: дітей дошкільного віку, їх батьків, вихователів та адміністрації навчальних закладів.

Ефективне формування гуманістичної поведінки у дітей старшого дошкільного віку може бути досягнуто шляхом дотримання конкретних педагогічних умов, включаючи організацію повсякденної діяльності на основі сучасних педагогічних принципів, оновлення змісту і методів взаємодії закладу дошкільної освіти з сім'ями, збагачення спілкування батьків і дітей для активного залучення їх до дошкільної діяльності, виходячи з їх інтересів і потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. Принципи сучасного гуманізму і психологія. Горизонти освіти. *Психологія*. Педагогіка: наук.-метод. журнал. 2007. № 3. С. 7-18.

2. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т. О. Піроженко; авт. кол.: О. М. Байер, О. К. Безсонова, Н. В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с.

3. Виховання гуманних почуттів у дітей: Серія «Дитина замовляє розвиток» / С. Ладивір, О. Долинна, В.Котирло, С. Кулачківська, О. Вовчик-Блакитна, Ю. Приходько. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 178 с.

4. Врочинська Л. Теоретико-методичні засади виховання гуманної поведінки дітей старшого дошкільного віку. Вісник інституту розвитку дитини. *Філософія, педагогіка, психологія* : зб. наук. пр. Київ : Видавництво НПУ ім. М. Драгоманова, 2011. 2011. Вип. 17. С. 43-49.

5. Мороз О. М. Мета і завдання гуманістичного виховання дошкільників. *Актуальні проблеми формування творчого педагога в контексті нового Базового компоненту дошкільної освіти* : зб. тез виступів учасників Регіонального науково-практичного семінару (м. Рівне, 26 травня 2021 року). Рівне : МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2021. С. 80-83.